

Anmeldelse af Petra Daryai-Hansen: Fremmedsprog

Aarhus Universitetsforlag, serien 'Pædagogisk rækkevidde', 2024.

Karen Risager

Denne bog er anderledes. Den foretager en fin overflyvning over mange aspekter af hvad det vil sige at lære fremmedsprog og at undervise i fremmedsprog. Og samtidig gør den det på en meget personlig og jordnær måde.

Først lidt om format og kapitler. Bogen er på 72 sider og i lille format, lidt i stil med forlagets små bøger om tænkepauser. Den indeholder seks kapitler og en liste med anbefalet litteratur, med overskriften: Petra anbefaler. Når jeg skriver 'Petra', og ikke 'Daryai-Hansen' i det følgende, er det først og fremmest fordi forfatteren refererer til sig selv som 'Petra'. Men det understøttes også af Petras tilgang til læreren og eleven som personer, og læringen som en interpersonel proces.

Kapitel 1. Selvfølgelig skal vi lære sprog. Petra starter med sin egen sprogbiografi, der omfatter mange forskellige sprog: tysk, fransk, latin, engelsk, persisk, dansk, norsk, svensk, italiensk, erhvervet i forskelligt omfang i forskellige sammenhænge, og mange forskellige steder, bl.a. i Berlin og i Danmark. Hun understreger at det ikke altid giver mening at skelne mellem 'førstesprog' og 'andetsprog', og at der fx i Danmark er meget forskellige rammer for de forskellige fremmedsprog i skolen, med engelsk på den ene side og andre sprog, som tysk, fransk og spansk, på den anden side. Hun foreslår at alle sproglærere reflekterer over deres egen sammensatte sprogbiografi og forholder sig bevidst til hvordan de tænker og føler i forhold til forskellige sprog, heriblandt det sprog de underviser i.

Kapitel 2. Hvorfor er det så svært? Heri forholder Petra sig til at det tit er op ad bakke at undervise i andet fremmedsprog (tysk, fransk, spansk) i den danske grundskole. Der er formuleret mål om kommunikative og interkulturelle kompetencer, men i praksis kan de færreste elever indgå i en dialog på målsproget. Næsten ingen elever føler sig hjemme i andet fremmedsprog, hvorimod de fleste føler sig hjemme i engelsk. Det er dog vigtigt ikke at miste modet, understreger Petra, og fremhæver tre centrale faktorer: Eleverne skal i videst muligt omfang møde fremmedsproget gennem film, serier og musik; de skal have reelle muligheder for at udtrykke sig på sproget lige fra begyndelsen; og grammatikken skal tænkes ind i en kommunikationssammenhæng.

Kapitel 3. Brug sproget. Hvad kan læreren så gøre? Petra fremhæver at der er nødt til at være mindre fokus på fejl. I stedet for en fejlkultur er der behov for en gennemtænkt feedbackkultur, der styrker elevernes

sprogtilegnelse og anerkender det eleverne allerede kan. Det er vigtigt at undervisningen giver succesoplevelser og bygger på emner der interesserer eleverne. Petra giver en række praksisanbefalinger mht. hvordan eleverne kan få styrket deres sprogtilegnelse, individuelt og i par- og gruppearbejde. Hun nævner også at læreren ikke skal være bange for at bruge målsproget i undervisningen selv om eleverne ikke forstår det hele første gang.

Kapitel 4. Sprog og kultur. Petra starter her med et personligt eksempel som hun siger er et af de mest meningsfulde kulturdidaktiske projekter hun har deltaget i: et internationalt skoleprojekt om lokale miljøspørgsmål. Deltagerne var elever fra Danmark og Argentina, og de brugte engelsk som fællessprog. Petra understreger at i arbejde med interkulturelle emner er det vigtigt ikke at glemme alt det der er fælles. Hun nævner vigtigheden af at undgå stereotype forståelser af nationalkulturer og at være åben over for mere komplekse og transnationale kulturforståelser. Hun minder om at kulturmødet kan udfolde sig mellem mennesker, altså være interpersonelt, eller det kan udfolde sig i forbindelse med læsning og produktion af tekster.

Kapitel 5. Et sprog – flere sprog. Heri er der fokus på flersprogethedsdidaktik. Petra giver en række eksempler på hvordan man kan trække på flere forskellige sprog i sprogundervisningen og arbejde med sproglig opmærksomhed på forskellige sproglige niveauer: ordniveauet (fx transparente ord), morfologi og syntaks, det tekstuelle niveau, de pragmatiske, sociolingvistiske og sprogsociologiske niveauer. Hun nævner temaer om beslægtede sprog, fx om de germanske sprog eller de romanske sprog. Hun understreger at det at inddrage elevernes viden om andre sprog ikke er en tidsrøver, men at det kan bidrage til motivationen i kraft af sproglæde og almen sprogforståelse.

Kapitel 6. Byg bro mellem sprog og indhold. Ud fra et projekt i tysk om 'Mit yndlingsdyr' beskriver Petra den didaktiske tilgang der hedder CLIL: Content and Language Integrated Learning. Hun fremhæver at det på mange måder er motiverende at bruge sproget i forhold til emner der virkelig interesserer. Det kan være emner der hører under andre fag, så kapitlet handler også om tværfagligt samarbejde. Kapitlet og bogen afsluttes med et virkelig godt afsnit om fremtidens fremmedsprog.

Bogen starter således med en personlig og livshistorisk tilgang, som illustrerer en central pointe i nutidens sprogpædagogik, nemlig at man så vidt muligt skal tage udgangspunkt i elevens (og lærerens) allerede eksisterende sproglige ressourcer, som kan være meget forskellige både i forhold til færdigheder, emner og genrer og i forhold til livserfaringer og følelser.

Men samtidig med at fremstillingen er personlig, er den ikke subjektiv, for den er hele tiden forskningsbaseret. I de forskellige kapitler henviser Petra løbende til en række større forsknings- og udviklingsprojekter som hun har ledet/gennemført på skoleområdet, og som leverer den empiriske basis for beskrivelser og forslag. Desuden refererer hun også løbende til vigtige nationale og internationale navne i den sprogpædagogiske forskning. Den er hun selv er en del af i kraft af at hun er en central skikkelse inden for

forskning i flersprogethed og flerkulturelle kompetencer. Hun indvier således læseren i de nyeste resultater i den internationale forskning, specielt den europæiske, men på en letforståelig og praktisk rettet måde med mange eksempler. Det er lykkedes hende at skrive en jordnær tekst og derved formidle fra et forskningsfelt der som alle andre er præget af mange kontroverser og teoritunge ord som diskurs, ideologi, epistemologi, literacy, autenticitet, aktør, mm.

Petras generelle tilgang er personlig, men også inkluderende. Den inkluderer alle sprog og dermed elever og lærere med alle sprog i bagagen. Dermed imødegår hun sprogpædagogikkens traditionelle stærke fokusering på kun ét sprog: målsproget (ud over det generelle undervisningssprog, her dansk). Den er også inkluderende i kraft af dens brede og omfavnende holdning til alle de nye landvindinger i sprogpædagogikken.

Derfor har bogen et bredt publikum, vil jeg tro. Den henvender sig til folk der intet kender til sprogundervisning, og til nye lærerstuderende. Men den kan også læses med udbytte af folk der er langt inde i sprogpædagogikkens specialiseringer, og mangler en letlæst og underholdende repetition af sprog- og kulturpædagogikkens mange aspekter.

